

Адміністрування кредитних ризиків банку на основі скоринг моделей

Останнім часом, в нашій країні, спостерігається інтенсивне зростання ринку кредитування і, зокрема, сектору кредитування фізичних осіб. Це неминуче призводить до збільшення кредитних ризиків, які беруть на себе як окремі кредитно-фінансові інститути, так і банківська система країни в цілому. Зростання ризиків обумовлюється одночасно розширенням контингенту позичальників та збільшенням обсягів кредитування.

У цій ситуації якість управління кредитними ризиками в роздрібному кредитуванні набуває особливої актуальності і стає одним з факторів підвищення конкурентоспроможності кредитної установи на ринку банківських послуг. При видачі кредиту банк, перш за все, цікавить кредитоспроможність потенційного позичальника, тобто здатність повністю і в строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Саме задачі вибору кредитоспроможних позичальників в основному і служать скорингові системи.

Скоринг — це система оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника. Ця оцінка базується на числових статистичних методах, які застосовуються на різних етапах взаємовідносин між кредитором (банком) і позичальником (клієнтом). За результатами набраних балів скорингова система самостійно пропонує рішення про погодження чи відмову у видачі кредиту [1].

Вихідний матеріал для побудови скорингових моделей - це інформація про попередніх клієнтів банку, на основі якої робиться прогноз про кредитоспроможність майбутніх позичальників. Тобто дані для скорингових моделей виходять з імовірностей повернень кредитів окремими групами позичальників, отриманими з аналізу кредитних історій тисяч людей. Наявність бази даних кредитних справ за минулі періоди є необхідною умовою функціонування скорингової системи, тобто тієї основи, з якою порівнюється кожний новий позичальник банку. Практика показує, що для формування такої аналітичної бази (тисячі кредитних справ) може знадобитися декілька років, залежно від кредитної активності банку (у разі, якщо банк використовує лише власні джерела інформації). Проте у світовій банківській практиці досить часто застосовується інформація із зовнішніх джерел, як правило, це так звані “бюро кредитних історій”, які містять дані про кредитні справи багатьох осіб [3]. Щодо обміну інформацією про позичальників між банками, як альтернативі централізованим незалежним структурам, то, як показує практика, вітчизняні фінансові установи намагаються не розкривати дані про своїх клієнтів. Тому можемо говорити про проблему недосконалості баз даних про позичальників в українських банках.

Таким чином, сутність скорингу полягає у визначенні сукупного кредитного балу позичальника в результаті його оцінки по ряду критеріїв. Дані критерії мають різні питомі ваги і згодом агрегуються в інтегральний показник - сукупний кредитний бал. Якщо говорити спрощено, то система дає відповідь на головне питання: видати кредит потенційному кредитотримувачу чи ні? Величина кредитного ліміту в скорингових системах носить другорядний характер і визначається виходячи з рівня доходів позичальника.

Інтегральний показник порівнюється з певним числовим порогом, який являє собою так звану лінію беззбитковості для банку. Кредит видається тим клієнтам, інтегральний показник яких вище цієї лінії. Оцінка кредитоспроможності з використанням скорингових систем в більшості випадків будується на не більш ніж 20 критеріях, серед яких: рівень середньомісячного доходу, частота зміни місця роботи, вік, сімейний стан, кількість осіб, які перебувають на утриманні, освіта, наявність нерухомості та особистого автомобіля і т.д.

У структурі модулів конкретної скорингової системи можливі варіації, зокрема, використання так званих “стоп-факторів”, “чорних списків” та інших блокуючих характеристик, які обмежують можливість отримання кредиту окремим позичальником.

Результатом оцінки кредитоспроможності позичальника має бути позитивне або негативне рішення щодо видачі кредиту, а також зміна стандартних умов видачі кредиту (наприклад, зменшення суми кредиту при високому, але прийнятному для банку рівні ризику). Крім того, кредитний скоринг може оцінювати рівень фінансових ризиків, тобто ймовірність неповернення конкретного кредиту. За даними Національного банку України, рівень простроченої заборгованості з виданих кредитів на 01.03.2013 р. становив 9% [2], за неофіційними даними — у декілька разів більше.

Світова практика ризик-менеджменту довела переваги використання потужних систем кредитного скорингу, які характеризуються такими сильними сторонами, як гнучкість, легка інтеграція з іншими банківськими системами, масштабність, продуктивність, широкі можливості підсистеми аналітичної звітності.

Слід зауважити, що, з іншого боку, вартість запуску сучасної системи скорингу може становити десятки й сотні тисяч доларів США. Незважаючи на високу складність і вартість упровадження подібних систем, їх використання має оптимізувати кредитний портфель банку шляхом зменшення частки “проблемних” кредитів і зростання обсягів кредитування. Тому додаткові прибутки, отримані завдяки введенню системи кредитного скорингу, мають покрити затрати на її імплементацію за декілька років.

1. Национальные особенности кредитного скоринга [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.factoringpro.ru/index.php/credit-scoring-statya.
2. Прострочена заборгованість за кредитами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Кредитные риски и скоринг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zanimaem.ru/articles/44/73>